

ЧОРНОБИЛЬ 25 ЕКСПЕДИЦІЇ

Чорнобильська катастрофа – 25 років потому

26.-27.04.2011 року, Інститут проблем сучасного мистецтва, вул. Щорса, 18 д, Київ

26 квітня 2011 року в двадцять п'ятий раз відзначатиметься сумна річниця Чорнобильської катастрофи. Для раніше суто теоретичного поняття «GAU» (з нім. Größter anzunehmender Unfall - максимально небезпечна можлива аварія (МНМА)) з квітня 1986 року існують реальні зображення, розповіді, неймовірно трагічні історії і, перш за все, усвідомлення того, що наслідки такої аварії неможливо передбачити. Двадцять п'ять років тому стало можливим те, що було на грані неможливого. Сьогодні воно носить назву Чорнобиль.

Вже чверть століття світу відома назва того українського містечка, в честь якого в 1970 році була названа радянська АЕС: *Чорнобильська Атомна Електростанція*. В Україні старше покоління пов'язує з нею подію, яка свого часу потрясла світ, проте на сьогодні втратила актуальність, й годиться лише іноді для розповідей про радянське минуле. Для молодого покоління Чорнобиль є історичною датою, однією з багатьох, і вже давно перекритою іншими актуальними катастрофами. Чорнобиль з року в рік відсувається все на нижчу сходинку в переліку найважливіших медіа-подій. Здається, людство занадто швидко забуло про Чорнобильську катастрофу і знову готове «поставити» на атомну енергетику для забезпечення себе теплом та електрикою.

І все-таки Чорнобильська катастрофа фундаментально відрізняється від усіх інших катастроф. Одразу ж після цунамі чи землетрусу починається відбудова, часто пов'язана з модернізацією, розвитком та прогресом. Після такого роду катастроф знову починається майбутнє. Після ж Чорнобильської катастрофи ми не спостерігаємо таких відбудов, розвитку, прогресу, а тільки занепад в закритій зоні, що пильно охороняється. А майбутнє там стало неможливим на невизначений час.

Пересувна виставка «Вулиця ентузіастів» (фотографії, плакати, відео-інсталяції), яка проїде по Європі і буде показана в Берліні, Києві, Варшаві, Брюсселі, Фрайбурзі та Гартові, покаже, які наслідки мав і може ще мати в майбутньому «атомний ентузіазм». В Києві виставка буде відкрита для відвідувачів з 26.04 по 03.05.2011 року в приміщенні Інституту проблем сучасного мистецтва (Київ, вул. Щорса, 18д). Конференція «**Чорнобильська катастрофа – 25 років потому. Сучасний стан та майбутнє атомної енергетики в Європі**» 27.04.2011 року має на меті зібрати українських та міжнародних експертів, атомників й екологів і дати відповідь на питання, чи дійсно атомна енергетика є технологією майбутнього?

Програма

26.04.2011, вівторок

Відкриття пересувної виставки та публічна подіумна дискусія

15.00	Реєстрація гостей
15.30 – 17.30	Відкриття пересувної виставки «Вулиця ентузіастів» (26.04-03.05.2011)

Місто Прип'ять було збудоване в 1970 році для працівників Чорнобильської атомної електростанції. Важлива вулиця в східній частині міста мала назву вулиця Ентузіастів. Архітектори-засновники міста провели традиційну лінію від на той час актуального захоплення вічним двигуном - атомною енергетикою – до історичного ентузіазму першої радянської індустріалізації та часу п'ятирічок, тобто, до того майже релігійного, віруючого в розвиток завзяття, яке характеризувало масову мобілізацію за часів сталінізму. Над усім панувало лєнінське гасло 1929 року: «Комунізм це радянська влада плюс електрифікація всієї країни».

Виставка «Вулиця ентузіастів» визначає дату 26.04.1986 року, як часову вісь, тобто код Чорнобиля. Вона вказує на точки зору, стилі мислення, напрями думок, сприйняття, які існували до і після цієї дати.

Промови

Ганс-Юрген Гаймзьот, посол Німеччини в Україні, Київ
Міхаелє Шрайєр, член наглядової ради Фонду імені Гайнріха Бьолля та колишня комісар Європейського Союзу, Берлін
Ребекка Хармс, депутатка Європейського парламенту, Брюссель
Вальтер Моссманн, автор та журналіст, Фрайбург
Олег Векленко, «Четвертий блок», Харків
Ростислав Омеляшко, директор державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф МінНС України, Київ

Літературні читання

Ліна Костенко, письменниця, Київ
Юрій Андрухович, «Звізда Абсент. Нотатки до прогірклого ювілею», письменник та митець, Івано-Франківськ

17.30 – 18.00	Перерва для огляду виставки, а також чай та кава
18.00 – 20.00	Публічна подіумна дискусія на тему «Чому українці та весь світ так швидко забули про Чорнобильську катастрофу?»

Чверть століття після Чорнобильської трагедії людство, здається, почало забувати причини, наслідки, чисельні жертви та проблеми атомної катастрофи на річці Прип'ять. Спостерігається певний ентузіазм щодо атомної енергетики в Європі – чисельні країни (Польща, Білорусь, Литва та інші) заявили про свої плани побудови АЕС. Деякі науковці та чиновники нав'язують суспільству думку про те, що наслідки Чорнобильської катастрофи не такі вже й страшні і що скоро можна буде навіть повернути людей в зону відчуження. Українці згадують про Чорнобиль тільки 26 квітня і готові погодитись на продовження експлуатації старих реакторів та на побудову нових реакторів на Хмельницькій АЕС.

- Чому пам'ять про Чорнобильську трагедію виявилась такою «короткою»?
- Чому українці навіть більше ніж інші європейці намагаються забути про атомну катастрофу 1986 року? Чому в Україні на сьогодні майже зник антиатомний громадський рух, який був досить помітним і впливовим на початку 90-х років?
- Що стоїть за намаганнями штучно применшити негативні наслідки Чорнобильської трагедії?
- Чому ситуація с пам'яттю про Чорнобиль сильно відрізняється в Україні та Білорусі?

Дискутанти

Юрко Прохасько, перекладач та публіцист, Львів
Вальтер Моссманн, автор та журналіст, Фрайбург
Ангеліна Нягу, «Лікарі Чорнобиля», Київ

Татьяна Новікова, координаторка антиатомної кампанії в Білорусі,
журналістка, Мінськ
Владімір Слівяк, «Екозащита», Москва

Модерація

Кирило Савін, Представництво фонду імені Гайнріха Бьолля в Україні,
Київ

По закінченню

Фуршет та огляд виставки

27.04.2011, середа

Конференція «Чорнобильська катастрофа – 25 років потому. Сучасний стан та майбутнє атомної енергетики в Європі»

09.30 - 10.00

Реєстрація учасників

10.00 - 10.20

Вітальне слово

Міхаелс Шрайєр, член наглядової ради Фонду імені Гайнріха Бьолля та колишня комісар Європейського Союзу, Берлін

10.20 - 11.00

Вступна промова «**Атомна енергетика – технологія майбутнього? Висновки Звіту про стан світової ядерної промисловості 2010-2011»**

Майкл Шнайдер, незалежний консультант по енергетичній та атомній політиці, Париж

11.00 - 12.45

Секція 1: Ренесанс атомної енергетики в Європі: міф чи реальність?

Уроки Чорнобильської катастрофи забуваються, і сьогодні багато європейських націй роблять ставку на ренесанс атомної енергетики. Проте одночасно відновлювана енергетика (передусім вітрова та сонячна) переживає небувале піднесення та бум. Серед фахівців точаться палкі дебати стосовно атомної енергетики та її ролі в майбутньому енергетичному балансі людства. Прихильникам атомної енергетики вдалось 25 років після Чорнобиля зробити її знову прийнятною для багатьох суспільств. Вони обіцяють не тільки дуже дешеvu, надійну та безальтернативну форму енергетики майбутнього, але й говорять про те, що атомна енергія є єдино можливою нешкідливою для клімату планети перехідною технологією на шляху до відновлюваної енергетики майбутнього. Проте аварія на АЕС «Фукусіма-1» в Японії здається дала ціну цим обіцянкам.

- За останні 4 роки в Європі не побудовано жодного нового реактора, при цьому встановлені потужності відновлюваної енергетики зростають з року в рік шаленими темпами. То чи є заявлений ренесанс атомної енергетики в Європі дійсно реальністю чи це є черговим міфом?
- Чому плани побудови нових АЕС та реакторів реалізуються так повільно та з такими труднощами майже всюди в світі?
- Яким чином катастрофа в Японії на АЕС «Фукусіма-1» вплине на подальший розвиток ядерної енергетики в Європі та світі? Чи зробить людство висновки з цієї жакливної трагедії?
- Чи є атомна та відновлювана енергетики конкурентами одна до одної або вони можуть мирно співіснувати?
- Чи відповідає дійсності твердження про атомну енергетику як безальтернативну відносно вирішення енергетичних проблем людства та проблем клімату на Землі?
- Як надовго вистачить запасів урану і що буде із побудованими АЕС після його закінчення на планеті?

Дискутанти

Ребекка Хармс, депутатка Європейського парламенту, Брюссель

Крістіан Пірре, колишній Міністр промисловості, Париж

Віола фон Крамон, депутатка Бундестагу, фракція Зелених, Берлін

Микола Штейнберг, член Національної комісії з радіаційного захисту населення України, член наглядової колегії НАЕК "Енергоатом", Київ (участь має бути підтверджена)

Алексей Яблоков, член-кореспондент РАН, доктор біологічних наук, Центр екологічної політики Росії, Москва

Модерація **Анна Голубовська-Онісімова, ВНГО «Мама-86», Київ**

12.45 - 14.00 Перерва на обід

14.00 - 16.00 **Секція 2: Економічна складова атомної енергетики: дешева та безпечна енергія чи бар'єр на шляху розвитку відновлюваної енергетики?**

Атомна енергія вважається безпечною та дешевою. Якщо безпечність АЕС була поставлена під сумнів численними великими та малими аваріями на багатьох станціях, зокрема на Чорнобильській в 1986 році та нещодавно на японській станції «Фукусіма-1» в березні 2011 року, то економічна ефективність атомної енергетики досі залишається майже аксіомою. Проте підрахунки деяких фахівців, які взяли до уваги усі наявні та потенційні витрати пов'язані із експлуатацією АЕС, ставлять твердження про дешевизну атомної енергії під сумнів.

- Чи є атомна енергія дійсно дешевою та економічно ефективною при врахуванні усіх факторів (особливо ризиків безпеки та витрат пов'язаних з проміжним та кінцевим зберіганням відходів)?
- Чому тариф на атомну енергію включає тільки поточні витрати на експлуатацію АЕС і при цьому значні інші витрати (передусім кошти на побудову АЕС та зберігання відходів) покриваються напряму з державного бюджету?
- Чи є атомна індустрія бар'єром на шляху розвитку відновлюваних джерел енергії і якщо так, то чому?
- Чому численні держави готові інвестувати мільярди у побудову нових атомних блоків, коли доведено, що економічна ефективність вкладання грошей в заходи з підвищення енергоефективності та в розвиток відновлюваної енергетики є вищою?

Дискутанти **Герд Розенкранц, „Deutsche Umwelthilfe“, Берлін**
Дмитро Хмара, Національний екологічний центр України, Київ
Костянтин Запайщиков, директор Центру взаємодії з органами державної влади та ОРЕ, радник президента НАЕК «Енергоатом», Київ

Модерація **Кирило Савін, Представництво фонду імені Гайнріха Бьолля в Україні, Київ**

16.00 - 16.30 Перерва на чай та каву

16.30 - 18.30 **Секція 3: Атомна енергетика в Україні: альтернативи не існує?**

В Україні панує думка, що альтернативи атомній енергетики в країні не існує – Україна не така багата країна, щоб інвестувати в недешеву відновлювану енергетику та відмовлятися від АЕС. Водночас, існує безліч економічних, технічних й навіть моральних проблем, які стоять на шляху розвитку атомної галузі в Україні.

- Чому в Україні відсутній суспільний дискурс з приводу доцільності та меж розвитку атомної енергетики? Чому екологи та атомники не чують та не розуміють один одного?
- Усі країни після Фукусіми проводять перевірку безпечності наявних АЕС та їх обладнання. Які заходи заплановані та здійсненні в Україні щодо підвищення безпечності експлуатації АЕС?
- В чому полягають ризики та проблеми, пов'язані із продовженням експлуатації існуючих блоків АЕС в Україні в 2010 та наступних роках? Яким чином ці проблеми вирішуються?
- Чому Енергоатом планує побудову двох додаткових реакторів на Хмельницькій АЕС в той час, коли Україна виробляє достатню кількість електроенергії для власного споживання, продовжує терміни експлуатації існуючих енергоблоків, стимулює розвиток вітрової електроенергетики та фото вольтаїки і при всьому при цьому має дуже обмежені можливості експорту електроенергії?
- Яким чином Енергоатом та уряд України планують вирішувати проблему кінцевого зберігання твердих ядерних відходів?
- Яке майбутнє очікує на Чорнобильську АЕС, її четвертий енергоблок та саркофаг? Чи буде побудований новий «дах» над четвертим блоком ЧАЕС (проект «Shelter») і чи дійсно потрібен він?

Дискутанти **Володимир Усатенко, ліквідатор аварії на Чорнобильській АЕС та незалежний експерт, Київ**
Андрій Мартинюк, Екоclub, Рівне

Борис Костюковський, Інститут загальної енергетики НАН України,
Київ

Ігор Грамоткін, генеральний директор ДСП «Чорнобильська АЕС»
(участь має бути підтверджена)

Володимир Омельченко, Центр Разумкова, Київ

Модерація

Зоряна Міщук, фонд імені Фрідріха Еберта, Київ

По закінченню

фуршет

Робочими мовами усіх дискусій будуть українська та німецька (французька) з синхронним перекладом.